

УДК 130.2:[124.4:130.123.3]:001.8
DOI 10.32461/2226-3209.3.2025.344207

Цитування:

Сіверс В. А. Ціннісна структура акту художньої творчості. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 3. С. 37–43.

Сіверс Валерій Анатолійович,
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри гуманітарних дисциплін
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-5291-2381>
siversval@ukr.net

Sivers V. (2025). Value Structure of the Act of Artistic Creativity. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 3, 37–43 [in Ukrainian].

ЦІННІСНА СТРУКТУРА АКТУ ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ

Метою статті є пояснення механізму творчого акту з погляду застосування методології ціннісного координатного підходу, що має, на нашу думку, значний евристичний потенціал. **Методологія дослідження** ґрунтується на понятті ціннісного координатного підходу. Для базового розрізнення означених понять та структуризації ціннісної енергії застосовано морально-психологічний і філософсько-антропологічний (культурологічний) підходи, що пояснюють мотиви діяльності людини. У цьому контексті вістря ціннісно-феноменологічного розгляду спрямовано спочатку в царину підсвідомого, а далі окреслюється як виток творчості. **Наукова новизна** дослідження полягає в тому, що вперше здійснено з позиції авторського концепту методології дослідження структуризації ціннісних смислів дій акту художньої творчості. Запропоновано нові категорії феноменології у фокусі філософської думки, де «віртакс» відповідає поняттю «ноема», а «візакс» відповідає поняттю «ноезис». **Висновки.** У результаті проведеного дослідження доведено, що застосування методології ціннісного координатного підходу дозволяє здійснити структуризацію ціннісних смислів, які відповідають сукупності дій акту художньої творчості. З'ясовано, що завдяки уведенню поняття ціннісної енергії виникає можливість засвоєння відтворюваних кодів культури, що дає змогу людині увійти в її контекст і відчутти себе її частиною. Водночас збільшується імовірність її постійної фільтрації, збагачення і руйнації, що, зрештою, постає в сукупності дій її елементів – особистостей – процесом її творення. У єдності дії цих суперечливих сторін одного ціннісного енергетичного «творчого пориву» з використанням формотворчого матеріалу у вигляді початкових образів свідомості відбувається творення історії в усіх видах діяльності, які у своїй тотальності утворюють поле реалізації творчості.

Ключові слова: творчість, творення, творіння, Творець, категорії «віртакс» і «візакс», категорії «ноема» і «ноезис», ціннісна енергія, методологія, Інший, категорія «ніщо», екзистенціал.

Sivers Valeriy, Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Department of Humanities, National Academy of Culture and Arts Management

Value Structure of the Act of Artistic Creativity

The purpose of the article is to explain the mechanism of the creative act from the point of view of applying the methodology of the value coordinate approach, which has, in our opinion, significant heuristic potential. **The research methodology** is based on the concept of the value coordinate approach. For the basic distinction of the above-mentioned concepts and the structuring of value energy, moral-psychological and philosophical-anthropological (culturological) approaches were used that explain the motives of human activity. In this context, the edge of the value-phenomenological consideration is directed, first into the realm of the subconscious, and then further — outlined as a source of creativity that encourages creation. **The scientific novelty** of the study lies in the for the first time, the structuring of the value meanings of the actions of the act of artistic creativity was carried out from the position of the author's concept of the research methodology. The author proposed new categories of phenomenology in the focus of philosophical thought, where 'virtax' corresponds to the concept of 'noema', and 'visax' corresponds to the concept of 'noesis'. **Conclusions.** As a result of the conducted research, it was proved that the application of the methodology of the value coordinate approach allows for the structuring of value meanings that correspond to the set of actions of the act of artistic creativity. It was found that due to the introduction of the concept of value energy, the possibility of assimilating the reproduced codes of culture arises, which allows a person to enter its context and feel like a part of it. At the same time, the probability of its constant filtering, enrichment and destruction increases, which ultimately appears in the set of actions of its elements – personalities – as the process of its creation. In the unity of the action of these contradictory sides of one value energy 'creative impulse' with the use of form-forming material in the form of initial images of consciousness, the creation of history takes place in all types of activity, which in their totality form the field of realisation of creativity.

Keywords: art, creation, Creator, categories 'virtax' and 'visax', categories 'noema' and 'noesis', value energy, methodology, Other, category 'nothing', existential.

Актуальність теми дослідження. Художня творчість як цілісний завершений процес створення мистецького витвору завжди був предметом цікавості дослідницької уваги в контексті спроб її раціональної поняттєвої осмисленості з метою її парадигмізації та логізації та врешті покрокового відтворення. Хоча така мета несе в собі небезпеку знищення таємниці творчості і, отже, вбивання самої сутності поняття творчого акту, вона ніколи не зупиняла дослідницьких зусиль, а навпаки тільки примножувала їх, оскільки виявляла сутність і природу самої пізнавальної потреби як рушія людської діяльності. Творчий акт з позиції методологічного розуміння постає трансформатором і ретранслятором ціннісної енергії в її унікальній якісній формі збереження і функціонуванні. У цьому зв'язку досягнення митцем форми самовираження виявляється в прагненні створити феноменологічний продукт, перевершивши наявні зразки й канони до нього створеного в цьому виді творчості, вимагає психологічного напруження, де виникає сам витвір мистецтва. У цьому сенсі спостерігається трансформація ціннісної енергії, яка переходить з внутрішнього стану в зовнішню артикульовану й осмислену форму задля досягнення все більшого рівня досконалості самого твору. З позиції авторського концепту методології дослідження подалі здійснено спробу структуризації ціннісних смислів сукупності дій процесу творення та актуалізовано сам процес осмислення в аспекті розкодування ціннісної енергії щодо розуміння творчості.

Аналіз досліджень і публікацій. Наукове дослідження проблеми творчості стали предметом вивчення численних науковців. У філософському дискурсі вчений А. Бергсон вивчав феномен творчості, спираючись на інтуїтивне бачення особистості [1]. Питання творчості досліджувалося українським вченим М. Бровко, який розглядав творчість через призму людських цінностей та норм культури [2, 17]. У підходах мислителя М. Гайдеггера головним чинником творчості є внутрішній процес роздумів та самоаналізу [11]. Філософські погляди щодо вивчення проблеми творчості через призму взаємозалежності суб'єкта й об'єкта висвітлював німецький вчений В. Ділтей [10]. Дослідник В. Личковах у своїй розвідці вважав, що творчість поєднує в собі духовні цінності та когнітивні процеси

людини [3, 128]. У філософській концепції французького вченого Е. Мунье творчість висвітлюється в контексті самореалізації особистості через внутрішню трансформацію та розкриття потенціалу [12]. З позиції мистецтвознавчих наук вчені В. Шульгіна та С. Рябінко досліджували проблему творчості, вказуючи на внутрішні трансформаційні процеси обдарованої особистості [9, 82]. У філософському вимірі український вчений В. Федь розглядав природу творчості в аспекті духовних цінностей культури [8, 171]. Однак відповідно до відтворення окресленої науково-дослідницької методології ціннісного координатного підходу поняттєва раціоналізація механізму творчого акту не поставала предметом вивчення.

Метою статті є пояснення механізму творчого акту з точки зору застосування методології ціннісного координатного підходу, що має, на нашу думку, значний евристичний потенціал.

Виклад основного матеріалу. Вивчення історичних і пізнавальних форм накопичених смислів ціннісного осягнення світу впливає на людину в контексті її зустрічі з реальністю. Інша річ, що світ у теперішньому його вигляді є результатом історичного розподілу праці, де реальні ризики для психічного здоров'я особистості від поринання в глибини устрою власної свідомості бере на себе тільки невелика частка «спеціально навчених людей», зменшуючи ризики для решти соціуму. Адже в міру просування окремої свідомості — у разі наявності волі й бажання здійснювати цей процес — у царину смислової самотності того периферійного поля, що наближає її до таємниці творчості, воно виступає і найбільшим її випробуванням. Фактично йдеться про викривлену еманацию цінності у свідомість у результаті її зустрічі з реальністю та утворення множини її ціннісних рекурсій, які, через універсальність смислових кодів прочитання, можна розшифрувати і як презентацію Іншого чи інших у цьому процесі.

Розставимо деякі акценти в аспекті певних історичних закономірностей сучасної філософської думки щодо первинного концепту феноменології, де в усталеній системі позначень ноєзис — це мислення, яким передбачено сприйняття всіх можливих модусів речі (реальна складова переживання свідомості, переживання і досвід як такі, що не пов'язані з повсякденною реальністю), на які

спрямована (інтенційована) свідомість; а досить утаємничена процесуальність – назвемо її ноєма – це внутрішній (хоча все, про що йдеться в цьому фрагменті, суто внутрішнє) ще більш глибокий план (або проєкція) речі у свідомість, завдяки чому й сприймається, а для нашої ще раз фрагментованої для функції такого позначення свідомості — позначається як конституційований у мисленні об'єкт. Іншими словами, ноєзис і ноєма — це спроба одночасного сприйняття та опису властивості інтенційності, що притаманна свідомості та становить сутнісний її прояв. Фактично це альтернатива дилемі «пізнавати чи діяти», при цьому для виявлення підстав самозаперечення важливо послідовно наполягати на потребі чи то приреченості людини бачити пізнання і діяльність роздільно, тобто взагалі припускати таку можливість на шляху руйнування реальності як цілісної.

Досліджуючи питання таємниці творення зазначимо, що одна свідомість припускає і навіть стверджує наявність невичерпного потенціалу сприйняття речі в усій її повноті, а інша – конститує річ, що сприймається в можливому для тієї самої свідомості модусі, при цьому обидві належать одній людині. У цьому зв'язку шукана свідомість має володіти підставою та засобом для одночасного сприйняття потенції і виведення її в стан актуалізації, а головне – бажати цього. Причому це виведення має: 1) спільну універсальну характеристику; 2) особистісну унікальну характеристику; 3) унікальну особистісну характеристику приєднання першої і другої характеристики, що визначає ціннісний профіль особистості. Такою характеристикою в загальному плані є поняття ціннісної енергії. На підставі уведення цього поняття можна припустити наявність кількісної, якісної та екзистенціальної характеристик означеної вище свідомості особистості. При цьому кількісна її характеристика постає як транспозиція психічної енергії і певним чином піддається вимірюванню з урахуванням визнання чи історичного авторитету її батьків-методологів З. Фрейда та К. Юнга і їхніх послідовників. Якісна її характеристика, що, зрозуміло, пов'язана з кількісною, утворюється сукупністю уявлень тих самих батьків психоаналізу, але в частині його семантично-метафоричного описування та інтерпретації міфо-символічної і образно-архетипової системи, притаманній кожній свідомості як вихідний базовий ціннісний капітал людини, народженої в певну історичну добу. Це

своєрідний ціннісний генотип людини – базова успадкована сукупність характеристик, що визначають певний відсоток її цілісної ціннісної реакції, зокрема морально-психологічної. Її екзистенціальна характеристика визначена як ціннісний профіль особистості й становить її ціннісний фенотип — сукупність набутих у процесі соціалізації характеристик, що визначають характер або лінію її ціннісної поведінки. Зауважимо, що відмінність пропонованих позначень базового розрізнення та структуризації ціннісної енергії від усталених морально-психологічних і філософсько-антропологічних (культурологічних) підходів до пояснення мотивів діяльності людини не перебуває в царині пошуку «зовнішнього управління» людиною, що поступово розгортає в історії множину уявлень про штучний соціальний світ, утворений нашаруваннями його ілюзорних форм, а спрямовує вістря самодослідження спочатку в підсвідоме, як наголошують згадані в цьому контексті З. Фрейд і М. Фуко, а потім далі – у виток творчості, що спонукає до творення як сутнісного мотиву Творця, і так за цим єдиним зразком чи аналогією – мотиву діяльності людини, яка чи то бажає відкрити таємницю творення, чи то сама стає засобом відкриття цієї таємниці в особистісній формі носія ціннісної енергії.

Зазначимо, що завдяки ціннісній енергії виникає як можливість культурної рекурсії – засвоєння відтворюваних ціннісних смислів і кодів культури, що дає змогу людині просто увійти в її контекст і відчувати себе її частиною, так і її постійна фільтрація, збагачення і руйнація, що зрештою постає в сукупності дій її елементів – особистостей – процесом її творення. З однієї сторони, це рекурсія-повторення, яка відбувається в лоні потужної традиції примноження смислів за рахунок символічної бази історії культури. З іншої – постійне порушення традиції і норм культури, вимог до поведінки чи прийняття пропозиції іншого способу дії, що випробовує індивіда та викликає його на новий, нестандартний і ризикований творчий крок. У єдності дії цих суперечливих сторін одного ціннісного енергетичного «творчого пориву» з використанням формотворчого матеріалу у вигляді початкових образів свідомості відбувається творення історії в усіх видах діяльності, які у своїй тотальності утворюють поле реалізації творчості. Означене поле, за аналогією з ноєзисом і ноємою, запропоновано автором визначити в контексті нових категорій

феноменології, відповідно: візакс (visax) від лат. vis – бажання, існування і насильство, та аксіос (грец. ἄξιος — гідний) можна тлумачити як безособову енергію, що несе потужний ціннісний потенціал, але не має вектора свого спрямування; віртакс (virtax) від лат. virtus — міць, благородство, особиста якість і знову ж таки аксіос (грец. ἄξιος – гідний) як потуга бути гідним [5]. Відповідно до розглянутих вище категорій феноменології віртакс відповідає поняттю ноєма – творчий акт надання спрямованості ціннісній енергії, у результаті якого її носій творить смисл свого перебування в контексті подій, що вимагають від нього вчинку, за який він несе відповідальність; а візакс, що відповідає поняттю ноєзис, тобто сприйняття всіх можливих модусів дії в полі ціннісної енергії, які включають весь спектр активності, породжений бажанням і потягами підсвідомого і який, у разі його неконтрольованого виплеску може з рівною долею вірогідності призвести як до позитивного, так і негативного в соціальному й моральному плані результату.

У ракурсі дослідження розглянемо простір творення та визначимо його межі: ідеться про транспозицію ноєзису в ноєму з результатом, що вже має змістове наповнення, або по-іншому: те, що живить творчість у контексті екзистенціалу, являє собою дворівневу систему. Перший рівень визначається прагненням (бажанням) художника «прорвати» своїм уявленням наявний стан речей, це прагнення ампліфікується його зусиллями й зумовлено тиском і підживленням ціннісної енергії. Наслідком цих зусиль має стати створення простору для неї, уже оформленої, де цей простір торується для найбільш вільного перебування в ньому самого уявлення, адже будь-яке утворення, зокрема залежне від витоку уявлення індивідуальної свідомості про сутність речі, яку воно сприймає, прагне свободи, бажає її. Тобто воно використовує свій запас ціннісної енергії для гарячкової діяльності (тобто такої, що перебуває в стані психічного збудження) з розширення уявлення про речі, на які спрямована (інтенційована) сама свідомість. Власне цей процес і є творчістю. У цьому зв'язку творіння як результат, як витвір зумовлене випадковою комбінацією чинників: характер митця; канон доби; випадкові особливості творчого бачення; матеріал виконання; наслідування уявлень на несвідомому рівні; тощо. Але є люди, які перебувають на іншому рівні. Цей другий

рівень утворює або, швидше, сигніфікує обмеження, притаманні самому простору творчості як кореляту ноєзису у вигляді ноєми «знизу» і «зверху». «Зверху» знаходяться маги, а «знизу» – практики. Маги бачать якісно: вони бачать уявлення у свідомості митця, точніше, його образ. Вони як медіатори між різними світами, описані в численних працях з міфології, чаклунства, магічних і містичних практик, шаманства.

У XX столітті містики Європи і Сходу, серед яких: А. Кроулі, О. Хакслі, Т. Лірі, К. Кастанеда та інші, фактично до цієї категорії можуть бути зараховані й усі письменники. (У цьому контексті цікавим є припущення, що такими здібностями певний час до їх «отруєння» зовнішнім світом володіють діти). Якщо ж повернутися в «початок часів», то саме тут, здається, криється таємниця визнання поетів чистими творцями, бо поети та прозаїки, маги й містики можуть керувати уявленнями наскільки, наскільки вони їх бачать і мають для цього відповідні засоби. Зауважимо, що практики теж можуть керувати уявленнями, точніше прагнуть до цього, але їх можливість управління має зовсім іншу природу, адже вони не «бачать» ноєм. Але вони через перебування поза простором творчого семіозису мають можливість відчувати його межі в іншій людині, оцінити залежність особистості від її включеності в певний «вид творчості» та використати її за фактом розуміння як ступеня цієї залежності, так і користі тих результатів, які можуть бути отримані від витворів мистецтва чи то науково-практичної діяльності за умови включення творчої складової. Тож означені дві групи не є чинниками творчого процесу, але вони є контекстом, у якому він існує і втілюється. Підкреслимо головну думку: справжня причетність митця-мага до образу, що відбивається у його творчості і відкриває шлях до самого образу як способу маніфестації Вищої реальності особистість в собі розчиняє.

З позиції наукової роботи важливо зазначити, що головним завданням пізнавального аспекту дослідження творчості, на відміну від здійснюваного, постає спроба розуміння того, як виникає бажання. Воно зафіксоване ще з античної та ренесансної епістемі як поняття симпатії — сили, що пронизує Всесвіт і є аналогом чи то транспонованою формою еросу-любви, але в будь-якому разі це не масовий інструмент. Якщо було б по-іншому, то маги чи практики

вже б перекроїли світ згідно зі своїми бажаннями й уявленнями. Водночас кожен індивідуальний простір як сутність не може бути знищений іншим через факт власного створення або, краще сказати, появи та існування. Тобто в результаті такого акту творення, який, на відміну від актів людської творчості, уже отримав статус позаматеріального сутнісного передування в реальності. Щодо прояснення природи бажання, то тут можлива тільки непряма підказка: коли Е. Гуссерль вказує, що переживання має абсолютний характер, оскільки неможливо помислити жодного переживання поза ним, то слід врахувати, що так само неможливо помислити будь-який стан переживання як початковий для умов його розгляду без чинників його утворення. Тобто не можна просто шляхом проголошення «об'єктивної» взаємодії сторін перейти до розгляду самого переживання з його «абсолютним характером». Адже ці сторони не є самим переживанням, вони до взаємодії належать попередній цілісності, а не утворюють стан переживання, яке не можна помислити поза ним, згідно з Гуссерлем. І тут здається не можна обійтись без введення якісного рушія, тригера зсуву реальності зі стану не проявленої (неіснуючої, хай навіть тільки для спостерігача) на шлях її структуризації, та врешті появи самого переживання. Ця елементарна дія в екзистенціальному описі позначена як бажання, а в аксіологічному — як ціннісна енергія. Адже бажання як первинний рушій усього, так само несе в собі й первинний смисл (нехай він і не буде жодним чином раціонально оформленим, адже на той момент його нікому власне осмислювати в системі Діяч – Приймач – Спостерігач). Ця якісність та остаточність ціннісної енергії, неможливість її подальшого атомарного розколу є властивістю не тільки екзистенціалу бажання, а всіх екзистенціалів, що утворюються і сприймаються у свідомості як переживання. Тобто будь-яке переживання є екзистенціалом [6, 21]. Але його сприйняття як такого, що має властивості універсальності, є ознакою індивідуального сприйняття. І тут можливі градації аж до формування особистісного стану незгоди й заперечення таких екзистенціалів, які сприймаються як загальні норми. Саме це і є сутністю ціннісної суперечності, що, зрештою, визначає творчий характер його подолання. Або підкорення одній зі сторін означеної суперечності – нормі, або її заперечення; або підкорення

переживанню: смутку-печалі, радості, надії-вірі або формування вольової моделі поведінки. Для цього в будь-якому разі потрібен простір. І він потрібен, зокрема, щоб вивільнити місце простору уявлення, образу, простору творчості. Інша річ, що цей простір і ця модель можуть перебувати в непримиренних стосунках із соціально-психологічною реальністю особистості, що знаходиться навіть не всередині неї, а на межі самої особистості. Там і проходить творчий нерв людини, наскільки сама напруга переживання опановує нею. Тобто якщо переживання усвідомлюється як таке, як Інший або інший усередині.

Для розкриття проблеми творчості розглянемо погляди нідерландського філософа Б. Спінози в аспекті дефініції поняття «надія» розглянутого в дискурсі бажання, сумнів і творчості. Надія — це «непостійне задоволення», що виникає з образу майбутньої ситуації в сприятливому завершенні, якої ми сумніваємося; якщо сумнів у такому позитивному вирішенні зникає, то надія переходить у впевненість шляхом створення образу або моделі цієї ситуації. Відповідно до такого тлумачення способу афілювання бажання і надії окреслимо варіативне визначення творчості. Творчість є одночасно й моделюванням реальності, і вірою в цю модель. Але коли модель певної ситуації являє собою образ, що відбиває доцентрові смисли (умовно позитивні), він стає результатом дії впевненості та зусиль митця, а не просто особистості, яка планує певну дію фактом здійснення бажання в аспекті акту реалізації творчої потенції. Тобто актом творчості. Тоді відкриваються екзистенціали категорій надія і віра як наступний крок здійснення задуму за участі складових одушевлення. У цьому зв'язку вони дають можливість реалізувати певний акт або стан наближення до образу. Цей останній є відбитком більшого образу, власне образу як синоніма реальності, але він ніколи не може бути самим Образом. Водночас ступінь цього наближення до сприйняття образу й визначає цінність самого витвору. Переважно в таких випадках ідеться про витвір мистецтва. Але справа в тому, що мистецтво в цьому розумінні є універсальним складником та основою творчої діяльності незалежно від історичного смислу поняття мистецтво як такого, що закріплено саме за видами художньої діяльності.

Зауважимо, що якщо ж ідеться про відцентрові смислоутворення (умовно негативне), то слід згадати, що їх розділяє

«ніщо» і спосіб їхнього утворення геть інший, адже він визначається своєрідною негативною симетрією, яку розглянемо далі [7]. Щоб не послабити увагу до цього принципово важливого аспекту творчості відкладанням «на потім» зауважимо, що підходи до нього намічені згадкою нижче про «хижацьку творчість», а сутність її в загальному плані розкривається послідовним співвіднесенням бажаних у позитивному розумінні аспектів і характеристик творчості як природних для «позитивної людини» з її позірною симетричними характеристиками хижацької творчості, які насправді мають онтологічне коріння в темній стороні людської природи, яку приблизно схопив К. Юнг в архетипі Тінь. Позитивна творчість як афілювання бажання і надії перетворюється на хижацьку після трансформації цінності в ніщо. Універсальний спосіб поширення акту творчості самого митця як корелята ноезису та ноєми існує у двох проявах: 1) як людське прагнення розширити обсяг уявлення (ноєм), тобто як дія закону примноження ціннісної енергії за рахунок семіозису – породження смислів при поєднанні з реальністю будь-якого виду; 2) як творчість щодо управління уявленнями й узгодження його окремих форм у результаті спроб свідомого моделювання реальності в принципі пригнаності (М. Фуко), що залишається умовою існування матеріальних форм реальності. За такого універсалістського підходу в полі позитивної творчості своє місце знаходить і пригнаною до неї видається і хижацька творчість. Адже творчість взагалі є модусом діяльності людини, що може бути представлена ланцюжком операторів: «здатність – потяг – бажання» з кінцевим результатом – встановлення відносин влади та підкорення, проте тільки позитивна творчість має своїм прагненням залучити людину до образу шляхом створення самого образу, його смислів художником-творцем. У цьому зв'язку хижацька творчість побудована за тією самою схемою, але є її непізнаваним, позасвідомим центром відцентрового тяжіння, який представляє архетипна Тінь. Макс Шелер відзначав, що серед трьох систем першопотягів тварини й людини: первинну роль відіграє система розмноження; вторинну – система володарювання; третинну – система харчування. Отже, пам'ятаймо, що простим міркуванням «пригнаності» протилежні тенденції починають становити важливу частину самої індивідуальної свідомості як множина уявлень про річ, від якої ми намагаємося позбавитися. Тож фактично ми

ризикуюмо позбавитися самих себе, але насправді цього не відбувається. Саме тому всі феноменологічні операції як спекулятивні слід вважати не тільки позірними, але й такими, що примножують кількість пустих смислів і тим самим відсувають нас від шуканого ноезису як спроби охопити тотальність образу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснено з позиції авторського концепту методології дослідження структуризації ціннісних смислів дій акту художньої творчості. Запропоновано автором нові категорії феноменології у фокусі філософської думки, де «віртас» відповідає поняттю «ноєма», а «візас» відповідає поняттю «ноєзис».

Висновки. У результаті проведеного дослідження доведено, що застосування методології ціннісного координатного підходу дозволяє здійснити структуризацію ціннісних смислів, які відповідають сукупності дій акту художньої творчості. З'ясовано, що завдяки уведенню поняття ціннісної енергії виникає можливість засвоєння відтворюваних кодів культури, що дає змогу людині увійти в її контекст і відчувати себе її частиною. Водночас збільшується ймовірність її постійної фільтрації, збагачення і руйнації, що зрештою постає в сукупності дій її елементів – особистостей – процесом її творення. У єдності дії цих суперечливих сторін одного ціннісного енергетичного «творчого пориву» з використанням формотворчого матеріалу у вигляді початкових образів свідомості відбувається творення історії в усіх видах діяльності, які у своїй тотальності утворюють поле реалізації творчості.

Література

1. Бергсон А. Творча еволюція / пер. з фр. Р. Осадчука. Київ : Жупанського, 2010. 316 с.
2. Бровко М. М. Культуротворчі виміри художнього образу. *Українські культурологічні студії*. Київ : Київський університет. 2017. No 1(1). С. 12–18.
3. Личкова В. А. Мистецька самоідентифікація в художній творчості. *Наукові записки*. Острог : Вид. нац. універ. «Острозька академія», 2011. Вип. 7. С. 127–134.
4. Сіверс В. А. Філософія науки : навч. посіб. Київ : НАКККіМ, 2017. 144 с.
5. Сіверс В. А. Філософія творчості : підручник / Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККіМ, 2023. 292 с.
6. Сіверс В. А., Бугайова О. І. Праця Мартіна Гайдеггера «Джерело художнього творіння» як методологія розуміння творчості. *Культура і сучасність*. 2022. No 2. С. 16–23.

7. Сіверс В. А., Бугайова О. І. Виміри людської творчості в контексті порівняльного аналізу праць М. Гайдеггера та А. Бергсона. *Культура і сучасність* : альманах. 2023. № 1. С. 9–16.

8. Федь В. А. Культуротворче буття: функції та загальні принципи розвитку. *Схід*. Маріуполь : Український культурологічний центр. 2012. № 1 (115). С. 170–173.

9. Шульгіна В. Д., Рябінко С. М. Творча діяльність особистості у системі мистецької освіти України: європейський контекст. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури та мистецтв*. 2017. № 1. С. 80–85.

10. Dilthey W. The Essence of Philosophy. North Carolina: The University of North Carolina Press, 2020. 96 p.

11. Heidegger M. Der Ursprung des Kunstwerkes. *Herausgegeben von Friedrich-Wilhelm*. Herrmann: Klostermann, 2012. 118 p.

12. Mounier E. A Personalist Manifesto. Translated from the French by the Monks of St. John's Abbey. London: Longmans, Green and Co., 1938. 332 p.

References

1. Bergson, A. (2010). Creative evolution. Zhupanskoho [in Ukrainian].

2. Brovko, M. M. (2017). Cultural dimensions of artistic imagery. *Ukrainian Cultural Studies*, 1, 12–18 [in Ukrainian].

3. Lychkovakh, V. A. (2011). Artistic Self-Identification in Artistic Creativity. *Scientific Notes*, 7, 127–134 [in Ukrainian].

4. Sivers, V. A. (2017). Philosophy of Science. Textbook. NACAM [in Ukrainian].

5. Sivers, V. A. (2023). Philosophy of Creativity. Textbook. NACAM [in Ukrainian].

6. Sivers, V., & Buhaiova, O. (2022). Martin Heidegger's Work 'The Origin of the Work of Art' as Methodology for Understanding Creativity. *Culture and Modernity*, 2, 16–23 [in Ukrainian].

7. Sivers, V., & Buhaiova, O. (2023). Dimensions of Human Creativity in the Context of Comparative Analysis of the Works of M. Heidegger and H. Bergson. *Culture and Modernity*, 1, 9–16 [in Ukrainian].

8. Fed, V. A. (2012). Cultural creativity: Functions and general principles of development. *East. Mariupol: Ukrainian Cultural Centre*, 1, 170–173 [in Ukrainian].

9. Shulhina, V. D., & Riabinko, S. M. (2017). Creative activity of individuals in the Ukrainian arts education system: the European context. *Herald of the National Academy of Culture and Arts Management*, 1, 80–85 [in Ukrainian].

10. Dilthey, W. (2020). The Essence of Philosophy. North Carolina Press [in English].

11. Heidegger, M. (2012). Der Ursprung des Kunstwerkes. *Herausgegeben von Friedrich-Wilhelm*. Herrmann [in German].

12. Mounier, E. (1938). A Personalist Manifesto. Translated from the French by the Monks of St. John's Abbey. Longmans, Green and Co. [in English].

Стаття надійшла до редакції 01.08.2025

Отримано після доопрацювання 29.08.2025

Прийнято до друку 08.09.2025

Опубліковано 30.09.2025